

АДОЛЬФ ГІТЛЕР

(20 квітня 1889, — 30 квітня 1945,)

ДИТИНСТВО ТА ЮНІСТЬ

Адольф Гітлер народився 20 квітня 1889 р. в готелі «У померанця» в Браунау-на-Інні, маленькому австрійському містечку поблизу Лінца, на кордоні з Баварією, на території тодішньої Австро-Угорщини.

Він був четвертим із шести дітей Алоїса Гітлера (до того — Шикльгрубера), дрібного службовця-митника, який 1876 року взяв прізвище свого названого батька — Гітлер, та Клари Гітлер (дівоче прізвище Пельцль (Pölzl)). Алоїс та Клара були родичами, і для їхнього шлюбу (1884 р.) довелося отримувати дозвіл Риму. Сам Адольф Гітлер ніколи не носив прізвища Шикльгрубера, як це пізніше стверджували його політичні супротивники, що також приписували йому єврейське походження. Із шести дітей Алоїса Шикльгрубера дорослого віку досягли лише Адольф та його сестра Паула.

У великодній понеділок 22 квітня, о 3 годині 15 хвилин, католицький священик Ігнатій Пробст, що служив у Браунау-на-Інні, охрестив дитину ім'ям Адольф.

Дитинство Адольфа проходило під сильним впливом суворого батькового виховання, який хотів примусити сина повторити його кар'єру службовця, та безумовної любові з боку матері.

1892 року батько отримав підвищення по службі і був переведений до Пассау, куди й переїхала сім'я. 1895 року сім'я переїхала до Гольфельда, поблизу Дамбаха-на-Грауні, де батько придбав будинок із ділянкою площею 38 тис. м².

Дитячою читанкою Гітлера були твори Джеймса Фенімора Купера та Карла Мая. Випадково натрапивши в батьківському домі на брошурку на військову тему (антинаполеонівські війни), почав цікавитися війною та солдатами.

Навчатися Адольф почав 1895 року в народній школі у Фішльгаймі, поблизу Дамбаха. Школа була маленькою, з однією класною кімнатою, де один вчитель навчав три класи.

Цього ж року батько достроково виходить на пенсію за станом здоров'я, однак пенсія йому призначається у повному обсязі за більш ніж 40-річну службу.

Від вересня 1900 року Адольф навчався у державній реальній школі в Лінні.

3 січня 1903 року у віці 65 років його батько помер. Гітлеру було тоді 13 років. Спроби матері продовжувати виховання в батьківський спосіб були не надто успішними. Через проблеми в школі, що виникли внаслідок його характеру, від 1904 року Адольф продовжує навчання в реальній школі у Штайрі, де живе у шкільному пансіоні. 1905 року він серйозно захворів і залишив школу.

УЧАСТЬ У ПЕРШІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

1 серпня 1914 почалася Перша світова війна. Гітлер зрадів звістці про війну. Він негайно подав заяву Людвігу III, щоб отримати дозвіл служити в Баварській армії. Вже наступного дня йому запропонували з'явитися в будь-який баварський полк. Він вибрав 16-й резервний піхотний полк («полк Ліста», на прізвище командира). 16 серпня він був зарахований у 6-й резервний батальйон 2-го баварського піхотного полку № 16, що складався з добровольців. 1 вересня переведений в 1-у роту Баварського резервного піхотного полку № 16. 8 жовтня присягнув на вірність королю Баварії та імператору Францу Йозефу.

УЧАСТЬ У ПЕРШІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

У жовтні 1914 року був відправлений на Західний фронт і 29 жовтня брав участь в битві на Ізері, а з 30 жовтня по 24 листопада — під Іпром.

1 листопада 1914 Гітлеру присвоєно звання єфрейтора. 9 листопада він переведений зв'язковим у штаб полку. З 25 листопада по 13 грудня він брав участь у позиційній війні у Фландрії. 2 грудня 1914 нагороджений Залізним хрестом другого ступеня. З 14 по 24 грудня брав участь у битві у Французькій Фландрії. З 25 грудня 1914 по 9 березня 1915 року — позиційні бої у Французькій Фландрії.

У 1915 році брав участь у битві під Нав-Шапелем, під Ла-Бассе і Аррасом. У 1916 році брав участь у розвідувальних і демонстраційних боях 6-ї армії у зв'язку з битвою на Соммі, а також в битві під Фромелем і безпосередньо в битві на Соммі. У квітні 1916 року знайомиться з Шарлотт Лобжуа. Поранений у ліве стегно осколком гранати під Ле Баргюр в першій битві на Соммі. Потрапив у лазарет Червоного Хреста в Бееліці. По виході з госпіталю (березень 1917 року) повернувся в полк у 2-у роту 1-го резервного батальйону.

ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ

Основні засади своєї ідеології Гітлер описав у автобіографічній книзі «Моя боротьба» (нім. «*Mein Kampf*»). В її основі лежали ідеї шовінізму, соціалізму та антисемітизму, увібрані ним від низки австрійських ідеологів: Георга фон Шенерера, Карла Люгера, Ріхарда Вагнера. Перший з них був ідеологом пангерманізму, який прагнув воз'єднання Німеччини з Австрією. На його погляди впливали католицька церква та євреї. На думку фон Шенерера, «порочність» останніх полягає у їх крові, а тому євреїв просто треба винищувати як заразу.

ПАРТІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Діяльність після війни

Після завершення Першої світової Гітлер 21 листопада 1918 року повернувся до Мюнхена. Тоді, не бажаючи підпасти під демобілізацію, він записався до Райхсверу. Саме в цей період свого життя відкрився його ораторський талант.

Протягом грудня 1918 — січня 1919 року він охороняв в'язнів у одному з концтаборів, який був розташований у місті Трауфштайн.

У липні того ж 1919 року Гітлер пройшов свій перший курс політичної підготовки: він прослухав курс лекцій у Мюнхенському університеті, суть яких полягала у протидії більшовицькій агітації у військах. 12 вересня 1919 року Адольф Гітлер вперше відвідав збори Німецької робітничої партії у півній Штеркемброй, що у Мюнхені. Ще тоді голова партії Антон Дрекслер помітив красномовність Гітлера.

ПАРТІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Вже 4 вересня 1919 року він вступив до лав цієї партії, ставши її 55-им членом. За особистого сприяння Гітлера 1 квітня 1920 року було проголошено основну програму, яка отримала назву «25 пунктів». У одній зі своїх промов, яка відбулася у серпні 1920 року, Гітлер вперше ґрунтовно висвітлив засади свого антисемітизму, звинувативши євреїв ледве не у всіх бідах та назвавши їх нездарами та кровопивцями. Гітлер здобував усе більший вплив у колі своїх однопартійців, але він все ще не мав провідної партійної посади. Щоб отримати бажану керівну посаду, майбутній фюрер вирішив вдаватися до хитрощів: 11 липня 1921 року він демонстративно вийшов з партії, а головною умовою для свого повернення поставив призначення його «головою партії з диктаторськими повноваженнями». Керівництво пішло йому на поступки і вже 29 липня він повернувся до лав НСДАП. Ставши місцевим партійним лідером, він почав розширювати свій вплив, виголошуючи промови на все вищому й вищому рівні. Його навіть стали називати «німецьким Муссоліні».

ПІВНИЙ ПУТЧ

8 листопада 1923 року у приміщенні пивного бару «Бюргербройкеллер» (Bürgerbräukeller), де зібралася велика група видатних баварців, серед них лідер правих Густав фон Кар, командувач збройними силами Баварії генерал Отто фон Лоссов, начальник баварської поліції Ганс фон Шайссер та інші. Протягом 30 хвилин фон Кар читав підготовлену промову для близько 1000 присутніх в залі, коли раптом Гітлер вийшов на сцену, став на стіл і, щоб заглушити галас у залі, вистрелив з пістолета у стелю. Гітлер заявив, що почалася революція, баварський уряд повалено і він збирається сформувати тимчасовий уряд Райху. Він також запросив фон Кара та інших представників баварського уряду почати з ним консультації у сусідній кімнаті, на що ті неохоче погодилися. Близько 500 штурмовиків оточили приміщення і встановили зовні важкі кулемети. Тим часом, Германн Герінг та колишній учасник Першої світової війни і союзник Гітлера Еріх Людендорф намагалися заспокоїти натовп і закликали усіх до спокою.

ПІВНИЙ ПУТЧ

Розмахуючи пістолетом у сусідній кімнаті, Гітлер заборонив залишати приміщення без його дозволу і оголосив про формування нового уряду на чолі з собою. Людендорф, фон Кар та деякі інші баварці під тиском погодилися бути членами тимчасового уряду. Попри це, згодом фон Кару, фон Зайссеру і Лоссову вдалося втекти з приміщення бару і оприлюднити заяву, в якій вони відмежовувалися від Гітлера та засуджували путч. Тим часом прихильникам нацистів, зокрема Ернсту Рему, на чолі з групою бойовиків вдалося захопити баварське військове міністерство. За наказом Гітлера були арештовані як заручники члени міської ради Мюнхена. Путчистам, однак, не вдалося захопити об'єкти стратегічного значення, у тому числі телеграф та телефонну станцію, звідки представники влади повідомили Берлін про заколот у Мюнхені.

ПІВНИЙ ПУТЧ

Наступного ранку представники баварського уряду викликали до Мюнхена війська з навколишніх міст і почали придушення путчу. Гітлер і Людендорф вирішили очолити демонстрацію на підтримку заколотників і Рема і почали марш містом.

Гітлер і Людендорф вважали, що їхня акція буде користуватися підтримкою більшості солдатів, а Людендорф, зокрема, вважав, що армія не відкриє по ньому вогонь, а перейде на їхній бік, оскільки він ще досі зберігав статус полководця-героя минулої війни. Хо́да почалася опівдні. У ній брали участь крім Гітлера і Людендорфа також Герінг, Макс Ервін та інші члени нацистської партії. Спочатку путчистам вдалося підкорити невелику групу поліцейських, і хо́да продовжувалася за підтримки незначної частини населення. Однак скоро путчисти зіткнулися зі значно більшою кількістю поліції, які у відповідь на постріл з лав демонстрантів відкрили вогонь. Від куль поліції загинули 14 путчистів, також було вбито четверо поліцейських. Гітлер вцілів, оскільки його повалили на землю, інші нацисти отримали поранення. На відміну від інших, Людендорф не був поранений і був одразу ж узятий під варту.

Наслідком путчу став судовий процес над заколотниками, який проходив у лютому-березні 1924 року. На лаві підсудних з усіх путчистів опинився лише Гітлер та декілька його поплічників. Суд засудив Гітлера за державну зраду до 5 років ув'язнення і штрафу розміром в 200 золотих марок. Гітлер відбував покарання у в'язниці Ландсберг. Проте вже через 9 місяців, у грудні 1924 року, його випустили на свободу.

НА ЧОЛІ РЕЙХУ

Після Першої світової війни Німеччина, яка втратила свій панівний статус в Європі та з могутньої імперії перетворилася на країну з республіканською формою правління, переживала не найкращі часи: гостро стояла економічна та політична криза, які підкріплювалися загальнонаціональною апатією на фоні трагічного програшу у війні.

Така хитка ситуація в державі була ідеальною для приходу до влади Гітлера, оскільки останній зі своєю партією НСДАП заявляв про спроможність швидко підняти розорену державу на новий рівень. На парламентських виборах 1930 року партія Гітлера вперше заявила про себе на загальнонаціональному рівні. Вже на наступних виборах до Райхстагу, які відбулися 1932 року, НСДАП набрала 14 млн. голосів, що свідчить про колосальну підтримку ідей Гітлера на початку його політичної кар'єри.

НА ЧОЛІ РЕЙХУ

Остаточно ж утвердитись у влади Адольфу Гітлеру вдалося в 1933 році, коли президент Пауль фон Гінденбург призначив його райхсканцлером (фактично — прем'єр-міністром) Німеччини.

Але посади райхсканцлера Гітлерові було замало: оцінюючи реальну ситуацію в державі, він прагнув якомога швидше сконцентрувати всю повноту влади в своїх руках. Так після смерті 2 серпня 1934 року президента фон Гінденбурга він зайняв його місце, а також запровадив нову найвищу державну посаду Німеччини — фюрера, яким Гітлер був аж до своєї смерті в 1945 році. З цього часу цілком і повністю утвердилася мрія про німецький Третій Райх, якою давно вже був одержимий Гітлер.

Уся подальша державна політика нового фюрера полягала у повній централізації влади та встановленні жорстокого тоталітарного режиму в Німеччині: було знищено всіх політичних конкурентів Гітлера, встановлено повну партійну та ідеологічну монополію НСДАП, свобода преси та громадського життя була цілком згорнута.

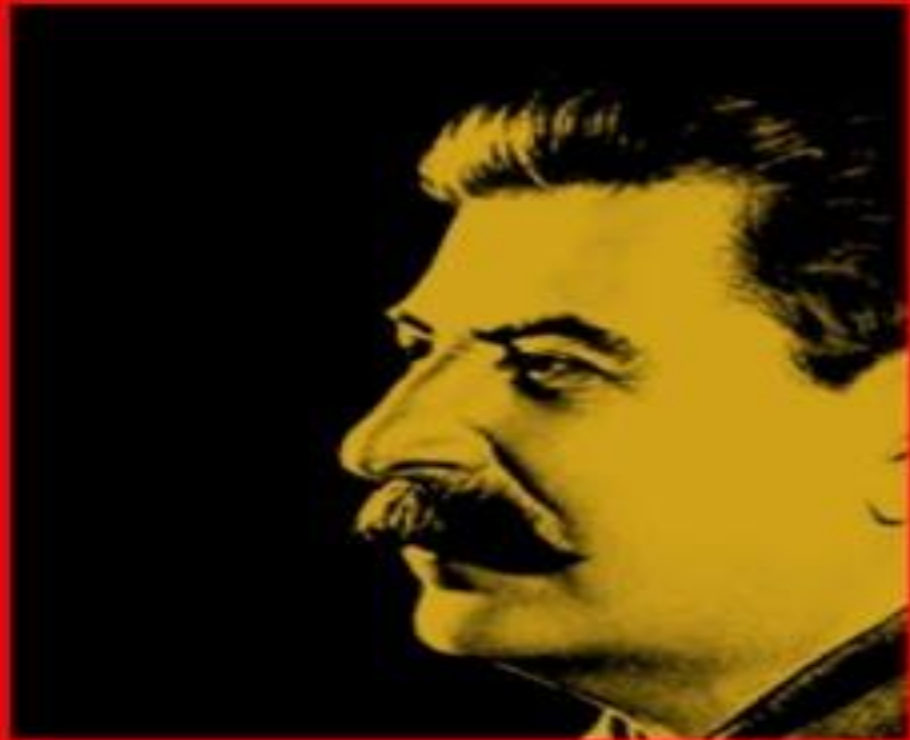

Ще однією важливою віхою у історії зовнішньополітичних відносин Гітлера є Пакт Молотова — Ріббентропа, який безперечно зіграв вирішальну роль у розв'язанні Другої світової війни. Цей документ було підписано міністрами закордонних справ СРСР та Німецького Райху 23 серпня 1939 року і фактично за ним Гітлер та Сталін розділили сфери впливу у Східній Європі.

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Як і у внутрішній політиці, Гітлер прагнув встановити повну гегемонію Німеччини на міжнародній арені. Його основною метою було змінити розташування сил у Європі, поставивши на коліна основних суперників та водночас країн-переможниць у Першій світовій війні: Францію та Великобританію. Спочатку в планах Гітлера була розправа над меншими та слабшими державами, що постали після Паризької мирної конференції: Чехословаччиною та Польщею, а потім вже перехід і до більшої здобичі. Частину земель, які увійшли до складу цих держав, населяли переважно німці, а тому фюрер вважав своїм особистим обов'язком долучити їх до складу Німецького Райху. Не могла не хвилювати його і Рейнська демілітаризована зона, яка з 1919 року була відірвана від Німеччини та, попри свій демілітаризований статус, неодноразово потрапляла в зону інтересів Франції (кульмінацією цього протистояння став Рурський конфлікт 1925 року, коли французько-бельгійський контингент намагався окупувати нейтральну зону).

Особливе місце у планах Гітлера посідав сталінський Радянський Союз, відносини з яким він вибудовував послідовно та, на перший погляд, досить зважено. Але, усвідомлюючи можливість існування в Європі лише одного тоталітарного диктатора, фюрер готовий був за першої ж вдалої нагоди знищити найбільшу комуністичну державу світу та особисто Сталіна, вважаючи комунізм разом з євреями головним ворогом німецького світу. Як згодом покаже час, аналогічної думки притримувався і останній, радо хапаючись за нагоду розширити свою зону впливу на Захід у 1945 році.

ЕСКАЛАЦІЯ КОНФЛІКТУ

Однією з найбільш яскравих та трагічних сторінок в історії людства є Друга світова війна, яка розпочалася 1 вересня 1939 року нападом німецьких військ на Польщу. Для міжнародної спільноти Гітлер пояснив цей акт як запобіжний захід, який мав би захистити німецьке населення Польщі та оберігти німецький кордон від можливої «агресії» цієї держави. Варто зазначити, що коли Сталін 17 вересня атакував Польщу зі сходу, його наміри виглядали майже аналогічно. Гітлер, який любив давати красномовні назви своїм операціям, тоді назвав план вторгнення до Польщі і її розподілу «Планом Вайс», що мало символічний підтекст. І хоча союзники Польщі Англія та Франція оголосили Німеччині війну вже 3 вересня 1939 року, реальних бойових дій на Західному фронті не велося до весни 1940 року.

BLITZKRIEG — БЛИСКАВИЧНА ВІЙНА

У квітні 1940 року Гітлер віддав наказ розпочати блицкриг (нім. Blitzkrieg — блискавична війна) на Заході. Тоді швидко було подолано опір Данії, Норвегії, Бельгії, Голландії та Люксембургу. Навіть потужна Франція до 22 червня 1940 перетворилася на звичайну маріонеткову державу, якою тепер керував Режим Віші. Особливо символічним був акт капітуляції Франції, який було укладено в Комп'єнському лісі у старому вагоні фельдмаршала Фердинанда Фоша (в цьому самому вагоні Німецька імперія 11 листопада 1918 року підписувала Комп'єнське перемир'я з Францією, що фактично означало її капітуляцію у Першій світовій війні). Цей принизливий для всіх французів акт було здійснено з особистої ініціативи Адольфа Гітлера.

Так майже вся континентальна Європа до середини літа 1940 року перейшла під владу Гітлера. Залишалися лише острівна Британія на Північному Заході та СРСР на Сході. Проти першої Гітлер планував розпочати морську операцію з вторгненням, яка отримала назву «Морський лев». Але 9 січня 1941 року фюрер віддав наказ відмінити цей план.

ВТОРГНЕННЯ В СРСР

У грудні 1940 року Адольф Гітлер підписав свою Директиву № 21, яка отримала назву План «Барбаросса». За ним, німецькі війська мали за декілька місяців після вторгнення до СРСР пройти величезні території та вийти на рубіж Волга-Астрахань. З боку Гітлера цей хід може видатися досить самовпевненим, хоча не слід думати, нібито адміністрація Гітлера погано знала сталінську дійсність: з квітня 1922 року, коли було підписано Рапалльський договір, СРСР та Німеччина регулярно надсилали своїх офіцерів на стажування одне до одного, тому напевне в оточенні фюрера були люди, які особисто знали всю правду про стан справ у Сталіна.

22 червня 1941 року німецькі війська, виконуючи наказ Адольфа Гітлера, перейшли кордон з СРСР та почали широкомасштабний наступ. Частина українського населення вітали вояк Вермахту^{[8][9]} як визволителів. Український батальйон «Соловей» безпосередньо брав участь у першому наступі.

ВТОРГНЕННЯ В СРСР

Реальний стан справ на Східному фронті перешкоджав планам Гітлера, у чому він, як завжди, звинувачував своїх генералів. На його думку, від вищого військового керівництва Німеччини виходить постійна небезпека, яка загрожуватиме йому особисто і ходу всіх бойових дій загалом. В свою чергу на окупованих територіях Країни Рад було фактично замінено культ особи Сталіна на гітлерівську пропаганду, яка постійно агітувала до переходу на бік Райху та добровільного виїзду на роботу в Німеччину.

КРАХ ПЛАНІВ ПРО СВІТОВЕ ПАНУВАННЯ

Вже у 1942 році стало зрозуміло, що плани Гітлера про швидку та беззаперечну перемогу на всіх фронтах зазнали краху: у грудні 1941 році війська Вермахту були відкинуті від Москви, а у жовтні 1942 року зазнали поразки біля Ель-Аламейна. Лютий 1943 року остаточно зірвав плани на Східному фронті — грандіозна облога Сталінграда завершилася розгромом та оточенням. Тепер на сході Гітлер прагнув вже не захопити нові території, а утримати наявні здобутки. Із Заходу прийшла нова небезпека: 6 червня 1944 року утворився новий фронт, відбулася висадка союзників у Нормандії. Почалися стратегічні бомбардування Німеччини, які сіяли жах серед населення та підірвали колись могутню промисловість цієї держави.

Навіть найближчому оточенню фюрера колись могутнього Райху точно не відомо, коли саме він облишив свої плани підкорити собі півсвіту, але факт його зневіри на останньому етапі життя у власну перемогу важко заперечити.

ОСТАННІ ДНІ ГІТЛЕРА

26 квітня союзні війська захопили три чверті Берліна, але Гітлер усе ще на щось сподівався. Він перебував у двоюрусному бункері на глибині близько 10 метрів під землею.

Під вечір стало зрозуміло, що 9-та та 12-та армії не в змозі захистити столицю. З Гітлером у бункері були також його коханка Ева Браун, Геббельс з родиною, начальник Генерального штабу Ганс Кребс, секретарі, ад'ютанти, охоронці.

Ввечері у бункер прибула одна з найкращих пілотів Райху Ганна Райч. Гітлер запросив її до себе і сказав: *«Ганно, Ви належите до тих, хто помере зі мною. У кожного з нас є ампули з отрутою. Я не хочу, щоб хтось з нас потрапив до рук росіян, і я не хочу, щоб наші тіла дісталися росіянам. Євине та моє тіла будуть спалені».*

27 квітня. Розпад особистості та запаморочення розуму не завадили Гітлерові віддати наказ затопити тунелі метро, коли він дізнався, що туди спустилися радянські солдати. Виконання наказу призвело до загибелі тисяч людей: поранених німецьких солдатів, жінок та дітей, що там перебували.

29 квітня. Весілля Гітлера та Браун. Свідками виступали Йозеф Геббельс та Мартін Борман. Все відбувалося відповідно до закону. Підписали весільний контракт та повінчалися. Після невеликого «святкування» Гітлер усамітнися, аби скласти заповіт.

30 квітня. Останній день Гітлера. Всі його наближені збираються для прощання. У сад канцелярії доставлено 200 літрів бензину. Всі, крім Гітлера та Браун, виходять у коридор.

Існує дві версії подальших подій.

Згідно з першою, заснованою на свідченнях особистого камердинера Гітлера, фюрер і Браун вистрелили одне в одного о 15:30. Коли Лінге та Борман увійшли до кімнати, Гітлер сидів, похилившись на софі, а з його скроні текла кров. Револьвер лежав поряд на столі. Мертва Ева була в іншому кутку софи. Свій револьвер вона впустила на підлогу.

Інша версія (прийнята більшістю істориків) наголошує, що Гітлер і Ева Браун отруїлися ціаністим калієм. Перш ніж померти, Гітлер отруїв двох своїх собак.

За наказом Бормана тіла були загорнуті у ковдри, винесені у сад, політі бензином та спалені. Тіла горіли погано, і тому все ж таки напівспалені трупи есесівцям довелося закопати.

Пізніше тіла були знайдені червоноармійцями та кремовані. Прах розвіяли над Ельбою.

КІНЕЦЬ

